

Ανοιχτές Βιβλιοθήκες¹

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΤΡΙΑΝΤΗ

Πρώτα απ' όλα θα ήθελα να σας εκφράσω τη χαρά μου που συμμετέχω σε μια ημερίδα με ένα τόσο ιδιαίτερα σημαντικό θέμα, όπως οι σχολικές βιβλιοθήκες και μου δίνεται έτσι η δυνατότητα να εκφράσω κάποιες απόψεις έχοντας άμεση εμπειρία καθώς εργάζομαι ως βιβλιοθηκονόμος σε μια απ' αυτές.

Πρέπει επίσης σ' αυτό το σημείο να αναφέρω ότι οι σκέψεις και οι προτάσεις που θα σας εκθέσω προήλθαν μετά από ανταλλαγή απόψεων και προβληματισμών μιας ευρύτερης ομάδας συναδέλφων με τους οποίους συνεργάστηκα για να διαμορφώσουμε την εισήγηση που ακολουθεί.

Σε όλους μας είναι οικεία η εικόνα της βιβλιοθήκης- έπιπλο, στις αίθουσες διδασκαλίας και στους διαδρόμους των σχολείων, με τα λιγοστά βιβλία, τα οποία συγκεντρώνονταν χάρη στην ευαισθησία κάποιων εκπαιδευτικών, του συλλόγου γονέων και κηδεμόνων και των μαθητών.

Σε πολλά σχολεία η προσπάθεια αυτή είχε ευδοκιμήσει, με αποτέλεσμα να έχουν συγκεντρωθεί αρκετά βιβλία για τα οποία ορίζονταν υπεύθυνος κάποιος καθηγητής βοηθούμενος από μαθητές.

Σημαντικά, όμως και απαραίτητα εργαλεία για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών όπως τα πληροφοριακά βιβλία (εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, cd-rom, κλπ) ήταν δύσκολο να αποκτηθούν λόγω κόστους αλλά ακόμα πιο δύσκολο να μεταφερθούν από τάξη σε τάξη.

Με την πάροδο του χρόνου, η ανάγκη ενός χώρου όπου θα συγκεντρώνονταν τα βιβλία τα οποία ήταν απαραίτητα σχεδόν για όλα τα μαθήματα γίνονταν επιτακτικότερη.

Πολύ λίγα σχολεία κατάφεραν με δικούς τους πόρους και με την προϋπόθεση ότι είχαν έστω μια κενή αίθουσα να καλύψουν την ανάγκη αυτή. Το ποσό που έπρεπε να δαπανηθεί ήταν υπέρογκο και η ιδέα δεν είχε, ακόμα, γίνει συνείδηση των πολλών ή των υπευθύνων.

Έτσι, φθάνουμε στο 1996 και με τη βοήθεια των κοινοτικών κονδυλίων γίνεται ουσιαστικά η αρχή για τη σύσταση των πρώτων οργανωμένων σχολικών βιβλιοθηκών.

Χάρη λοιπόν στις ενέργειες των υπευθύνων που είχαν καταλάβει ότι ο χρόνος κυλούσε πολύ γρήγορα και η ελληνική εκπαίδευση στερούνταν έναν σημαντικό μοχλό ανάπτυξης, η ιδέα της δημιουργίας σχολικών βιβλιοθηκών πήρε σάρκα και οστά.

Η πρώτη ανάθεση έργου ξεκίνησε πιλοτικά από το Υπουργείο Παιδείας για την ίδρυση σχολικών βιβλιοθηκών στους εξής 5 νομούς (Αττικής, Έβρου, Θεσσαλονίκης, Ιωαννίνων και Κυκλάδων) με φορέα υλοποίησης το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας. Το βήμα μεγάλο για τα δεδομένα της ελληνικής πραγματικότητας και η ευθύνη ακόμα μεγαλύτερη.

Σε πρώτη φάση επιλέχθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας τα πρώτα 49 σχολεία, τα οποία πληρούσαν τις απαραίτητες προϋποθέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τις κτιριακές εγκαταστάσεις και συγκροτήθηκε ομάδα εμπειρογνομόνων για την επιλογή της βασικής συλλογής της βιβλιοθήκης. Η συλλογή αυτή έπρεπε να καλύπτει σε ικανοποιητικό βαθμό όλα τα γνωστικά αντικείμενα του σχολικού προγράμματος.

Σε δεύτερη φάση αγοράστηκε από το Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας ο απαραίτητος εξ-

¹ Εισήγηση της Τριάντη Αλεξάνδρας στην Ημερίδα με θέμα " Το παρόν και το μέλλον των σχολικών βιβλιοθηκών" που διοργάνωσαν η ΠΟΕΒ και η ΕΕΒ στις 13 Ιανουαρίου 2001.

οπλισμός (γραφεία, Η/Υ, ράφια, φωτοτυπικό, fax, κλπ) και η συλλογή της βιβλιοθήκης.

Τέλος, έγινε προκήρυξη για τη στελέχωση των θέσεων με πτυχιούχους βιβλιοθηκονόμους. Έτσι, υπογράφηκε 18μηνη σύμβαση έργου και οι πρώτοι 49 **σχολικοί βιβλιοθηκονόμοι** εισήλθαν για πρώτη φορά στην ελληνική πραγματικότητα.

Το έργο που αναλάβαμε ήταν μεγάλο μα ο ζήλος μας δεδομένος. Από τον Ιούνιο του 1999, αναλάβαμε και με εντατική προσπάθεια κατορθώσαμε να οργανώσουμε τις βιβλιοθήκες ώστε να μπορούν να λειτουργήσουν με επάρκεια.

Οι πρώτοι χρήστες της βιβλιοθήκης πέρασαν την πόρτα και είδαν έναν εκπληκτικό κόσμο να ξεδιπλώνεται μπροστά τους. Ξαφνικά οι καθηγητές εκτός από το ένα και μοναδικό εγχειρίδιο που είχαν στα χέρια τους, άρχισαν να χρησιμοποιούν πληροφοριακό υλικό, νέες εκδόσεις όπως και το πλήθος των ηλεκτρονικά προσφερόμενων πληροφοριών.

Κάποια μαθήματα αρχίζουν να γίνονται στη βιβλιοθήκη, επιτρέποντας στους εκπαιδευτικούς και μαθητές να εξοικονομούν χρόνο και να έχουν άμεση πρόσβαση στο γνωστικό υλικό που χρειάζονται σε συνεργασία με τον υπεύθυνο βιβλιοθηκονόμο. Επίσης, ατομικές ή ομαδικές εργασίες προετοιμάζονται και εκπονούνται από τους μαθητές με τη βοήθεια των εκπαιδευτικών και των βιβλιοθηκονόμων, ενθαρρύνοντας τους πρώτους στη δημιουργική έρευνα και ταυτόχρονα στη διεύρυνση των ενδιαφερόντων τους.

Σημαντικό ρόλο στη διδασκαλία αρχίζουν να παίζουν και τα εποπτικά μέσα, η εκπαιδευτική τηλεόραση και οι βιντεοταινίες της βιβλιοθήκης. Ειδικά σήμερα που οι νέοι είναι εξοικειωμένοι με τις γρήγορες εναλλαγές της εικόνας.

Οι μαθητές από την πλευρά τους αποκτούν τη δυνατότητα εκτός από το σχολικό βιβλίο να διαβάζουν βιβλία της επιλογής τους. Πρώτες στις προτιμήσεις τους τα λογοτεχνικά βιβλία αλλά και βιβλία ψυχολογίας, αστρονομίας και ιστορίας.

Παράλληλα, με την πιλοτική εφαρμογή των 49 βιβλιοθηκών που λειτουργούν με βιβλιοθηκονόμους, δημιουργήθηκαν άλλες

450 βιβλιοθήκες οι οποίες είναι σχεδόν έτοιμες και σ' αυτές ορίστηκαν ως υπεύθυνοι βιβλιοθήκης εκπαιδευτικοί, οι οποίοι με ένα ταχύρυθμο σεμινάριο 40 ωρών ανέλαβαν μια ουσιαστικά άγνωστη για αυτούς εργασία.

Είναι αλήθεια ότι, δυστυχώς, κάποιες από αυτές ουσιαστικά δεν λειτούργησαν και πολλά βιβλία είναι ακόμα στα κουτιά καθώς οι επιμορφωμένοι εκπαιδευτικοί που τις είχαν αναλάβει πήραν μετάθεση ή απόσπαση με αποτέλεσμα η θέση του υπευθύνου της βιβλιοθήκης να παραμείνει κενή.

Αξιίζει κανείς στο σημείο αυτό να αναφέρει ότι σύμφωνα με το μανιφέστο της UNESCO μια σχολική βιβλιοθήκη πρέπει να:

Στοχεύει στη συμμετοχή και στην υποστήριξη του διδακτικού προγράμματος του σχολείου, ώστε οι μαθητές να αναπτύξουν και να διατηρήσουν τη συνήθεια του διαβάσματος καθώς και στη διαβίωση συνήθειας χρήσης κάθε είδους βιβλιοθήκης.

Οργανώνει εκδηλώσεις που ενθαρρύνουν την πολιτιστική και κοινωνική ενημέρωση.

Προωθεί την έρευνα και τη χρήση της νέας τεχνολογίας.

Συνεργάζεται με τους μαθητές, τους καθηγητές, τη διεύθυνση και τους γονείς για την εκπλήρωση της αποστολής του σχολείου.

Για να μπορέσει να επιτύχει την αποστολή της χρειάζεται να χρησιμοποιεί **εκπαιδευμένο προσωπικό**, δηλαδή, βιβλιοθηκονόμους με επαγγελματική εμπειρία, οι οποίοι πρέπει να είναι σε θέση να παρέχουν πληροφορίες και να είναι γνώστες όλων των μορφών διδασκαλίας όπως είναι τα βιβλία, τα οπτικοακουστικά μέσα και το ηλεκτρονικό υλικό.

Έτσι, πέρασαν 18 ολόκληροι μήνες και ενώ οι βιβλιοθηκονόμοι έχουμε παραμείνει στις θέσεις μας, καμιά βεβαιότητα δεν υπάρχει για τη συνέχιση του έργου μας. Μαθαίνουμε ότι θα ανανεωθεί η σύμβαση για άλλους 6 μήνες, δηλαδή, μέχρι τον Ιούνιο του 2001. Η βιβλιοθηκονομική επεξεργασία δεν έχει ολοκληρωθεί παρόλο που τα βιβλία έχουν μπει στα ράφια και έχουν καταγραφεί στο βιβλίο εισαγωγής. Ενώ η βιβλιοθήκη φαίνεται να λειτουργεί κανονικά, οι βιβλιοθηκονόμοι δεν έχουν προλάβει να τελειώ-

σουν με την τοποθέτηση των barcodes στα βιβλία. Η επεξεργασία των παλιών συλλογών, όπου υπήρχαν τέτοιες, δεν έχει τελειώσει ακόμη. Ο όγκος της δουλειάς παραμένει μεγάλος.

Από την άλλη μεριά, αρκετοί μαθητές έχουν μάθει το πρόγραμμα αναζήτησης του ABEKT, μα θέλουν εκπαίδευση για να μπορούν να χρησιμοποιούν τους υπολογιστές.

Δυστυχώς, όμως, ο χρόνος πέρασε και οι συμβάσεις μας θα λήξουν με το τέλος του σχολικού έτους. Ο χρόνος κυλάει μέσα στην αβεβαιότητα και την ανασφάλεια. Γίνεται πολύς λόγος για τις σχολικές βιβλιοθήκες από τα ΜΜΕ, από τους εκδότες και από την ηγεσία του Υπουργείου αλλά κανείς δεν μιλάει για τη στελέχωσή τους και τη βιωσιμότητά τους.

Καταλήγοντας, θα θέλαμε να επισημάνουμε και να προτείνουμε τα παρακάτω:

1. Το έργο του υπευθύνου της βιβλιοθήκης σε χώρο τόσο ευαίσθητο, είναι σύνθετο και απαιτητικό, γι' αυτό **η παρουσία ειδικευμένου προσωπικού κρίνεται απαραίτητη**. Ταυτόχρονα, επιβάλλεται η συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς για την εξεύρεση μεθοδολογίας, που θα βοηθήσει στην υποστήριξη του αναλυτικού προγράμματος μέσω της βιβλιοθήκης και στη σύνδεσή του με αυτή.
2. Καθοριστικό ρόλο θα παίξει **η καθιέρωση ώρας βιβλιοθήκης** στα πλαίσια των ωρών διδασκαλίας του κάθε μαθήματος. Μ' αυτό τον τρόπο ο εκπαιδευτικός και ο μαθητής θα έχουν το χρόνο και την άνεση να εκμεταλλευτούν τις υπηρεσίες της βιβλιοθήκης και ν' αξιοποιήσουν το υλικό της.
3. Το Υπουργείο Παιδείας είναι απαραίτητο να αναλάβει το συντονιστικό ρόλο σχετικά με την οργάνωση και λειτουργία των σχολικών βιβλιοθηκών, ενώ σταδιακά οι 450 θέσεις που έχουν καλυφθεί από εκπαιδευτικούς είναι αναγκαίο να δοθούν σε βιβλιοθηκονόμους.
4. Πρέπει να κάνουμε πράξη τους νόμους που ήδη έχουν ψηφιστεί. Αναφέ-

ρομαι πιο συγκεκριμένα στο άρθρο 1 του ΠΔ 385/89 που ορίζει τα επαγγελματικά δικαιώματα των βιβλιοθηκονόμων. Συγκεκριμένα αναφέρει ότι: "**Οι πτυχιούχοι του τμήματος Βιβλιοθηκονομίας** με βάση τις εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις τους, ασχολούνται επαγγελματικά είτε αυτοδύναμα είτε σε συνεργασία με άλλους επιστήμονες στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα όπως αυτός προσδιορίζεται από τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά, με τη μελέτη, έρευνα και εφαρμογή της σύγχρονης τεχνολογίας στη οργάνωση και λειτουργία βιβλιοθηκών όλων των ειδών, δηλαδή: Εθνική - Κεντρικές (Βουλής), Ακαδημαϊκές, **Σχολικές**, Λαϊκές, Ειδικής Έρευνας, Κέντρα Τεκμηρίωσης, κλπ".

5. Για να γίνουν τα παραπάνω επιβάλλεται η τροποποίηση του Νόμου 1566/85 και συγκεκριμένα του άρθρου 43 που αφορά στο προσωπικό των σχολικών βιβλιοθηκών.

Μέλημα όλων μας θα πρέπει να είναι η βιωσιμότητα και η καλύτερη αξιοποίηση της βιβλιοθήκης μέσα στη σχολική κοινότητα.

Ελπίζουμε και αισιοδοξούμε ότι το Υπουργείο Παιδείας θα δείξει την απαιτούμενη ευαισθησία για τη συνέχιση του έργου μας και θα φροντίσει για την εδραίωση, αλλά και ευρύτερη προώθηση και ανάπτυξη ενός τόσο σημαντικού θεσμού όπως αυτός των **σχολικών βιβλιοθηκών σε όλη την Ελλάδα**.

Η Αλεξάνδρα Τριάντη είναι βιβλιοθηκονόμος στη Σχολική Βιβλιοθήκη του 3ου Ενιαίου Λυκείου Νέας Ιωνίας.